

استراتژی در شطرنج

۵۰ درس استراتژی کاربردی

توماس انکوئیست

برگردان:

محمد خیرخواه ثابت قدم

اگر با مبانی بازی شطرنج آشنایی کامل دارید و در به کارگیری شگردهای تاکتیکی به مهارت کافی دست یافته‌اید، همچنین درس‌های بنیادی آخر بازی را فرا گرفته‌اید و برخی از انواع گشایش‌ها را نیز می‌دانید، اکنون اولویت آموزشی بعدی شما درباره‌ی چه موضوعی باید باشد؟

آن چیزی که همه‌ی این اطلاعات را به یکدیگر پیوند خواهد داد **استراتژی** نام دارد. با در نظر گرفتن یک طرح خوب، شطرنج‌بازان با هدف‌گیری ضعف‌های حریف امتیازات زیادی را در صحنه‌ی نبرد کسب خواهند کرد.

توماش انکوئیست بازیکن و مربی باتجربه در این کتاب نشان می‌دهد که در هر رده‌ی سنی همه چیز بستگی به منطق انتخابی بازیکن دارد. او در این کتاب شیوه‌ی انتخاب **استراتژی** صحیح را با نمایش انواع موقعیت‌های نمونه‌وار شرح می‌دهد. با کاربرد رهنمون‌های وی خیلی زود می‌توان طرح‌های خوب پوزیسیونی را پیدا کرد و از نمایش مهارت تاکتیکی خود لذت برد.

انکوئیست قبل از بررسی نقش هر یک از سوارها و تأثیر آنها بر روی ساختار پیاده به اهمیت خانه‌های مرکزی و اصول بازی با پیاده می‌پردازد. در نهایت شیوه‌ی بهره‌برداری از این نکات را در تدارک انواع مختلف حمله آموزش می‌دهد. در انتهای کتاب می‌توانید با ۲۷ آزمون در نظر گرفته شده مهارت استراتژی خود را بیازمایید.

کتاب **استراتژی در شطرنج، ۵۰ درس استراتژی کاربردی** محتوای کاملی را برای درک قابلیت‌های سوار و کمک به بازی هدفمند داراست. بعد از خواندن کتاب می‌فهمید که بازی شطرنج مجموعه‌ای از وقایع تصادفی نیست و شما به عنوان فرمانده و ژنرال قوای خویش در صحنه‌ی نبرد به هدایت روان و مؤثر آنها در هر نوع نبردی می‌پردازید.

توماش انکوئیست استاد بین‌المللی شطرنج از کشور سوئد است و بیش از سی سال تجربه‌ی شطرنج بین‌المللی دارد. او یکی از مربیان موفق است و سهم زیادی در رشد تئوری شطرنج داشته است. وبسایت schacksnack.se است و در مدرسه‌ی شطرنج استکهلم با عنوان مربی تدریس می‌کند.

انتشارات شباهنگ

www.shabangbook.com

ISBN 978-600-130-219-0

9 786001 302190

shabangbook.com

shabang_pub

shabang_books

info@shabangbook.com

توماس انگویست

استراتژی در شطرنج

۵۰ درس استراتژی کاربردی

این کتاب به ۵۰ درس استراتژی کاربردی در شطرنج تقسیم شده است. در هر درس، یک مفهوم استراتژیک خاص به همراه مثال‌های عملی از بازی‌های بزرگان شطرنج ارائه شده است. این کتاب برای بازیکنان مبتدی تا پیشرفته مناسب است و به شما کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از استراتژی در شطرنج داشته باشید.

تخصصی شطرنج

روانشناسی و روانشناسی

روانشناسی و روانشناسی

- سرشناسه: انگکوئیست، توماس Engqvist, Thomas ■ عنوان و نام پدیدآورنده: Chess Strategy for Kids - ۵۰ درس استراتژی کاربردی / توماس انگکوئیست؛ برگردان به فارسی محمد خیرخواه ثابت قدم. ■ مشخصات نشر: تهران، شباهنگ، ۱۳۹۸. ■ مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص: مصور، جدول، نمودار. ■ شابک: ۰ - ۲۱۹ - ۱۳۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ■ وضعیت فهرست نویسی: فیپا
- موضوع: شطرنج - بازی‌ها ■ موضوع: Chess -- Collections of games
- موضوع: شطرنج - راهنمای آموزشی ■ موضوع: Chess -- Study and teaching
- شناسه افزوده: خیرخواه ثابت قدم، محمد، ۱۳۴۶ - ، مترجم ■ رده‌بندی کنگره: GV ۱۴۵۲
- رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۰۷ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۱۰۰۶۳

استراتژی در شطرنج

۵۰ درس استراتژی کاربردی

نوشته: توماس انگویست

برگردان متن انگلیسی به فارسی: محمد خیرخواه ثابت قدم

Chess Strategy for Kids

Thomas Engquist

GAMBIT

This is a Persian Translation of

Chess Strategy for Kids

Featuring 50 Smart Strategies

By Thomas Engqvist

Gambit Publications Ltd.

Translated to Persian:

Mohammad Khairkhah Sabetghadam

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

استراتژی در شطرنج

۵۰ درس استراتژی کاربردی

توماس انگویست

برگردان: محمد خیر خواه ثابت قدم

تصویرسازی روی جلد بابک جمالی

لیتوگرافی فروز چاپ جمالی صحافی شکیب

چاپ یکم ۱۳۹۸، شمارگان ۵۰۰ نسخه

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۰-۲۱۹-۰

کلیه حقوق چاپ، نشر و توزیع این اثر محفوظ است.

انتشارات شباهنگ

مرکز بخش خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۶۰، تلفن ۶۶۹۶۴۲۳۵-۶

فروشگاه ۱ خیابان انقلاب، روبهروی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۹۴، تلفن ۶۶۴۹۱۰۹۸

فروشگاه ۲ خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۲۷۳، تلفن ۶۶۹۵۳۶۰۹-۱۰

تقدیم به:

تمامی مربیان دلسوز شطرنج کشور

که با تلاشی خستگی ناپذیر همراه با هوشیاری و آگاهی در پی ارتقای
هدفمند شطرنج ایران زمین تا بالاترین سطح جهانی و ایجاد انگیزه‌ای
نیرومند در اندیشه‌ی پروان خود هستند.

محمّد خیرخواه

فروردین ۱۳۹۸

پیش درآمد.....	۹
مقدمه‌ی مترجم.....	۱۱
مقدمه‌ی نویسنده.....	۱۳
شیوه‌ی ثبت جبری حرکات.....	۱۴
شیوه‌ی مطالعه‌ی استراتژی چگونه است؟.....	۱۶

مرکز، گسترش نیرو و فضا

(۱) کنترل مرکز.....	۲۳
(۲) سوارهای خود را گسترش دهید.....	۲۴
(۳) مرکز کلاسیک.....	۲۶
(۴) مرکز کوچک.....	۲۸
(۵) دیگر انواع مرکز پیاده‌ای.....	۳۰
(۶) تنش در مرکز.....	۳۲
(۷) کنترل مرکز با سوار.....	۳۴
(۸) خنثی کردن مرکز.....	۳۶
(۹) استقرار مرکزی سوار.....	۳۸
(۱۰) برتری فضا.....	۴۰

پیاده‌ها فروشگاه تخصصی شطرنج

(۱۱) پیاده‌های متحد.....	۴۲
(۱۲) زنجیر پیاده.....	۴۴
(۱۳) پیاده‌ی رونده.....	۴۶
(۱۴) پیاده‌ی عقب‌مانده.....	۴۸
(۱۵) پیاده‌های دوبشته.....	۵۰
(۱۶) پیاده‌ی منفرد (ایزوله).....	۵۲
(۱۷) زوج پیاده‌ی منفرد و پیاده‌های آویزان.....	۵۴
(۱۸) جزایر پیاده‌ای.....	۵۶

سوارهای سبک

(۱۹) اسب مسلط به صحنه‌ی نبرد.....	۵۸
(۲۰) ایجاد پایگاه برای اسب.....	۶۰
(۲۱) محاصره‌ی اسب، با اسب به دام انداختن.....	۶۲
(۲۲) اسب زیادی.....	۶۴
(۲۳) مقایسه‌ی فیل و اسب.....	۶۶
(۲۴) قطره‌های باز.....	۶۸
(۲۵) فیل خوب، فیل بد.....	۷۰

- ۷۲..... فیل‌های ناهم‌رنگ (۲۶)
 ۷۳..... فیل را با کمک پیاده‌ها محدود کنید (۲۷)
 ۷۴..... برتری دو فیل (۲۸)

سوارهای سنگین

- ۷۸..... ستون باز و نیمه باز (۲۹)
 ۸۰..... بازی در عرض (۳۰)
 ۸۲..... حرکت آسانسوری رخ (۳۱)
 ۸۴..... شیوهی بازی با سوارهای سنگین (۳۲)
 ۸۶..... شاه بی‌پناه (بی‌حفاظ) (۳۳)
 ۸۸..... دژی برای شاه (۳۴)
 ۹۰..... شاه فعال (۳۵)

مباحث عمومی استراتژی

- ۹۲..... تعویض قوا (۳۶)
 ۹۳..... خانه‌ی قوی، خانه‌ی ضعیف (۳۷)
 ۹۶..... فعالیت سوار (۳۸)
 ۹۸..... هماهنگی و همکاری (۳۹)
 ۱۰۰..... قربانی پوزیسیونی پیاده (۴۰)
 ۱۰۲..... قربانی تفاوت پوزیسیونی (۴۱)
 ۱۰۴..... اهرم پیاده‌های (۴۲)
 ۱۰۶..... حمایت بیش‌ازحد (۴۳)
 ۱۰۸..... بازی در جناح (۴۴)
 ۱۱۰..... اکثریت پیاده‌ای (۴۵)
 ۱۱۲..... اکثریت کیفی و پیاده‌های پیش‌ناخته (۴۶)
 ۱۱۴..... حمله‌ی اقلیت (۴۷)
 ۱۱۶..... حمله‌ی جناحی با تکیه بر مرکزی مطمئن (۴۸)
 ۱۱۸..... اصل دو نقطه ضعیف (۴۹)
 ۱۳۰..... پیوند مراحل مختلف گشایش، وسط‌بازی و آخربازی (۵۰)
 ۱۳۳..... تمرین: نام مفهوم استراتژی چیست؟ (تمرین)
 ۱۳۷..... تمرین: مهارت در استراتژی (تمرین)
 ۱۳۹..... پاسخ تمرینات (تمرینات)
 ۱۴۵..... واژگان فارسی متداول در استراتژی شطرنج (واژگان فارسی متداول در استراتژی شطرنج)
 ۱۵۱..... واژگان انگلیسی متداول در استراتژی شطرنج (واژگان انگلیسی متداول در استراتژی شطرنج)
 ۱۵۷..... بزرگترین استراتژیست‌های تاریخ شطرنج (بزرگترین استراتژیست‌های تاریخ شطرنج)
 ۱۵۹..... برای مطالعه‌ی بیشتر استراتژی چه کنیم؟ (برای مطالعه‌ی بیشتر استراتژی چه کنیم؟)

با توجه به کمبود کتاب‌های استراتژی در سطوح پایه، ضرورت کتابی که بتواند به شکلی جامع مباحث استراتژی را پوشش دهد همیشه وجود داشته است. کتاب «استراتژی در شطرنج، ۵۰ درس استراتژی کاربردی» به خوبی توانسته است در این راستا مسایل بنیادین استراتژی را دسته‌بندی و شرح دهد. باید یادآوری کنم یادگیری مباحث مختلفی نظیر استراتژی، تاکتیک، محاسبه، تکنیک و دیگر مباحث مربوط به وسط بازی، باید در کنار یکدیگر انجام شوند تا پازل آموزش شطرنج در ذهن نوآموز به تدریج و همزمان کامل شود. در این کتاب از ابتدا تا انتها به تدریج سطح مطالب آموزشی افزایش می‌یابد و از این رو ضرورت دارد برای هماهنگی و درک بهتر موضوع استراتژی همزمان مطالعه‌ی دیگر موضوعات وسط‌بازی نیز در برنامه‌ی آموزشی گنجانده شود.

نکته‌ی بسیار مهم دیگر در طراحی محتویات این ۵۰ درس استراتژی پیگیری مطالب هر درس بدون نیاز به صفحه و مهره توسط نوآموز است. این موضوع علاوه بر آموزش الگوهای مختلف استراتژیک به تقویت تصویرسازی ذهنی وی نیز کمک خواهد کرد. همچنین تمرینات مرتبط با مباحث آموزش داده شده در انتهای کتاب اثربخشی آن را افزایش می‌دهد و بخش واژه‌شناسی کتاب، خواننده را با واژه‌های کلیدی رایج در مبحث استراتژی شطرنج آشنا می‌کند.

جالب اینکه مفاهیم استراتژیک نسبتاً مهمی نظیر «حمایت بیش‌ازحد از نقاط استراتژیک» و مفهوم «سوار اضافی» که بزرگانی نظیر نیمزوویچ و دوورتسکی در کتاب‌های خود ارائه کرده‌اند با زبانی بسیار روان و به شکلی ساده و قابل فهم برای نوآموزان ارائه شده است.

در پایان لازم است از تلاش‌های ارزشمند، هدفمند و پیگیر آقای مهندس محمد خیرخواه به‌خاطر انتخاب شایسته و ترجمه‌ی روان این کتاب تشکر و قدردانی نمایم.

استادبزرگ بانوان، شادی پری‌در

مری فدراسیون جهانی شطرنج (فیده)

نایب رئیس بانوان فدراسیون شطرنج جمهوری اسلامی ایران

تهران، ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۸

انتخاب منبع آموزشی مناسب برای نوآموزان و علاقه‌مندان که قصد آشنائی بیشتر را با اسرار شگفت‌انگیز دنیای شطرنج دارند کار ساده‌ای نیست. موضوع **استراتژی در شطرنج** از بنیادی‌ترین و پراهمیت‌ترین موضوعات است و از حساسیت و اهمیت ویژه‌ای در آموزش شطرنج برخوردار است. در حقیقت با آشنائی صحیح و درک عمیق مفاهیم بنیادین مطرح در استراتژی، می‌توان اهداف آموزشی صحیحی برای ادامه‌ی مسیر رشد شطرنجی نوآموزان تدوین کرد.

از سوی دیگر گزینش مفاهیم بکر و بنیادین استراتژی از میان محتوای منابع گوناگون و دسته‌بندی موضوعی آنها همراه با بیان هر یک به‌زبانی ساده به‌نظر کار دشواری است. **توماس انگویست**، که تجربه‌ی مربیگری و هدایت تیمی ۳۰ ساله را در فدراسیون شطرنج سوئد دارد، و خود نیز در خانواده‌ای کاملاً شطرنجی بزرگ شده (مادر او مدیر باشگاه شطرنج **انشوپینگ** سوئد است که در سال ۱۹۳۳ یعنی ۸۶ سال پیش! تأسیس شده است) توانسته این کار دشوار را با استادی انجام دهد و درون‌مایه‌های مختلف استراتژیک را در قالب ۵۰ درس مختلف تدوین و با زبانی بسیار ساده و شیوا ارائه کند.

با مطالعه‌ی کتاب متوجه خواهید شد که استاد بین‌المللی **توماس انگویست** خیلی خوب مفاهیم شطرنج کلاسیک را درک کرده است و آنها را به‌شکلی ساده و قابل‌درک برای خواننده‌ی امروزی شرح می‌دهد. مشکلی که در مورد کتاب‌های کلاسیک نظیر **نیمزوویچ** یا **پاخمن** وجود دارد در این است که خواننده‌ی آماتوری که قصد بهبود بازی خویش را دارد نمی‌تواند به‌خوبی منظور نویسنده را درک کند و تنها زمانی این امکان میسر می‌شود که در حال دریافت مقام استادی است! برای مثال در درس ۴۳ با موضوع **حمایت بیش‌ازحد**، کاملاً مشهود است که نویسنده به‌خوبی نیمزوویچ را درک کرده است و خوب می‌داند ایده‌های او را چگونه آسان‌تر، جذاب‌تر و تحسین‌برانگیزتر از خود او به خواننده منتقل کند. **توماس** این کار را بدون استفاده از اصطلاحات نامفهوم زمان **نیمزوویچ** که برای خواننده‌ی امروزی قابل درک نیست، انجام می‌دهد.

در ترجمه‌ی فارسی این کتاب، تلاش شده است بهترین واژگان معادل و متداول انتخاب شود. این واژه‌ها در سرتاسر کتاب و متناظر با متن برای کمک به یادگیری معادل انگلیسی در پانویست درس‌ها آورده شده‌اند. در بخش پایانی و در دو بخش «**واژگان فارسی**» و «**واژگان انگلیسی**»، تعریف دقیقی برای هر یک از این مفاهیم استراتژیک ارائه شده است که برای آموزش شطرنج فوق‌العاده کاربردی و مفید هستند.

امید دارم ترجمه‌ی فارسی این کتاب تأثیر مفیدی در آسان‌سازی آموزش استراتژی به نوآموزان شطرنج کشور داشته باشد.

کلیه مراحل ترجمه، تایپ، تنظیم و صفحه‌آرایی، روخوانی همراه با ویرایش نهائی کتاب توسط اینجانب به انجام رسیده و در این راه سعی فراوان و دقیق داشتم تا میزان خطا به حداقل ممکن برسد؛ به‌رغم این تلاش اگر دوستان خواننده باز هم با اشکالاتی برخورد کردند، ضمن پوزش بسیار خوشحال خواهم شد که با ارسال آنها مرا در ویرایش‌های بعدی کتاب یاری دهند. برای این منظور می‌توانید از آدرس پست الکترونیک kheirkhah@gmail.com و یا تلگرام [@MohammadKheirkhah](https://t.me/MohammadKheirkhah) استفاده کنید.

در پایان لازم است از زحمات استادبزرگ شادی پریدر، نایب‌رئیس بانوان فدراسیون شطرنج کشور که کار بازخوانی فنی کتاب را با دقت و ظرافت همیشگی خویش انجام داد تشکر و قدردانی کنم. همچنین از آقای **قاسم احمدزاده**، انتشارات شباهنگ، که همیشه در این راه یاور من است تشکر و قدردانی می‌کنم.

در پایان امیدوارم در کنار **توماس انگویست** میزبان لحظات آموزنده و لذت‌بخشی برای خوانندگان محترم باشیم.

محمد خیرخواه ثابت‌قدم

تهران، ۱۲ فروردین ۱۳۹۸

در این مجموعه که شامل ۵۰ درس استراتژی کاربردی است با ایده‌های استراتژیک در تمامی مراحل مختلف بازی آشنا خواهیم شد.

شاید مطالعه‌ی این کتاب به عنوان مکمل محتوای مطالب کتاب «تاکتیک‌های شطرنج برای نوجوانان»^۱ که حاوی درون‌مایه‌های تاکتیکی است مفید باشد. در حقیقت دو مبحث استراتژی و تاکتیک خیلی به هم نزدیک هستند و به نوعی درهم آمیخته‌اند چون اولی درباره‌ی پاسخ به پرسش «چه باید انجام دهیم؟» و دومی درباره‌ی پاسخ به پرسش «چگونه باید انجام دهیم؟» صحبت می‌کنند.

این دو پرسش، اساسی‌ترین سوالاتی هستند که باید در هر نوبت حرکت به آنها پاسخ داد. به عبارت دیگر استراتژی نقشه‌کشیدن^۲ (طرح‌های کوتاه‌مدت و همچنین بلندمدت) و تاکتیک شیوه‌ی اجرای آن نقشه‌ها^۳ در قالب حرکات و شاخه‌هاست. امیدوارم این کتاب وظیفه‌ی بنیادین یافتن ایده‌های صحیح استراتژیک را برای شما به عنوان نوآموز یا حتی بازیکن باشگاهی (نیمه حرفه‌ای) ساده‌تر کند.

در نهایت از گراهام برگس^۴ و انتشارات گامبیت^۵ که این فرصت را به من دادند تا کتابی با موضوع مورد علاقه‌ی خود، یعنی استراتژی تهیه و منتشر کنم، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

توماس انگویست

مربی و استاد بین‌المللی سوئد

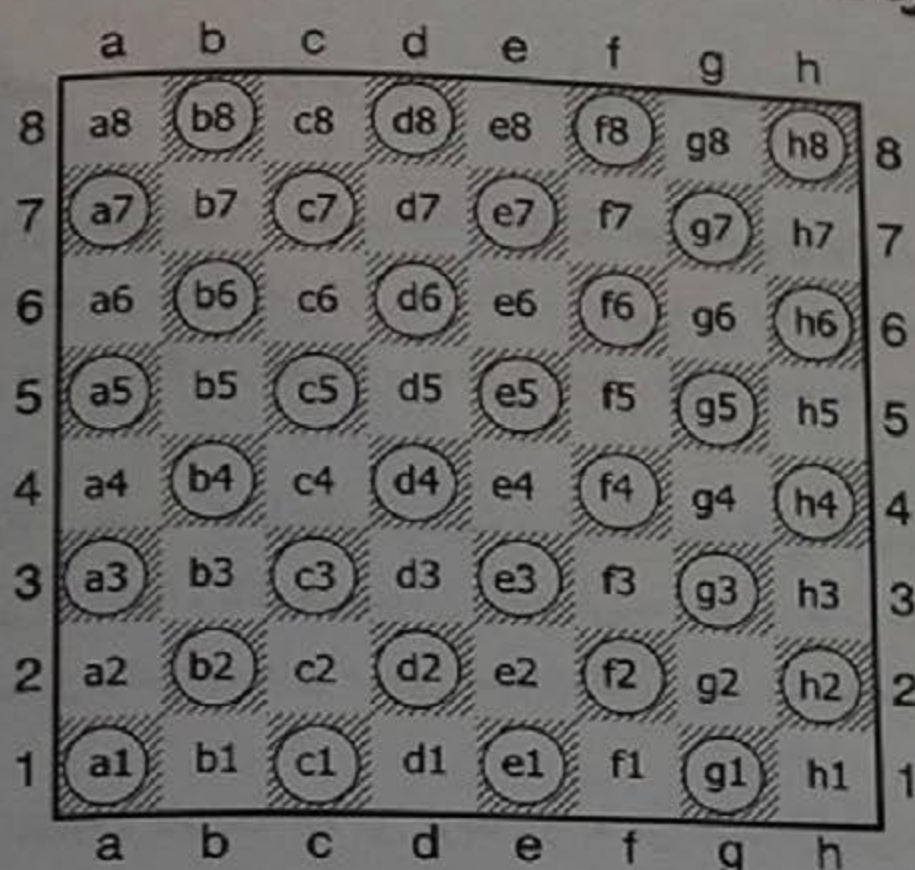
جزایر بیاده‌ای

۱. کتاب «تاکتیک‌های شطرنج برای نوجوانان، ۵۰ شگرد تاکتیکی» به همت هادی کریمی از انگلیسی به فارسی ترجمه و توسط انتشارات شباهنگ در سال ۱۳۹۱، منتشر شد. نویسنده‌ی کتاب مورای چندلر و عنوان اصلی کتاب *Chess Tactics for Kids*، از سری کتابهای شطرنج برای نوجوانان انتشارات Gambit است. کتاب بسیار مفید دیگری در این مجموعه با عنوان «آخربازی در شطرنج، ۵۰ درس اساسی آخربازی» که به قلم کارستن مولر آلمانی یکی از معروفترین متخصصین آخربازی در جهان شطرنج تهیه و انتشار یافته، که توسط مترجم کتاب حاضر به فارسی ترجمه و با یاری انتشارات شباهنگ در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است. مطالعه‌ی هر دو کتاب فوق به خواننده‌ی علاقه‌مند توصیه می‌شود. (مترجم)

2. Forming of schemes
3. Execution of those schemes
4. Graham Burgess
5. Gambit Publisher

شیوهی ثبت جبری حرکات

ثبت ساده‌ی نمادین جبری، شیوه‌ای است که در این کتاب و همه‌جای دنیا به کار گرفته می‌شود و در چند دقیقه قابل یادگیری همانگونه که در صفحه شطرنج بالا دیده می‌شود، ستون‌ها از چپ به راست با حروف a تا h و عرض‌ها با اعداد ۱ تا ۸ شده‌اند؛ بدین ترتیب هر خانه با نام منحصر به فرد خود نامیده می‌شود. مهره‌ها نیز به شکل نمادین زیر نشان داده می‌شوند:

برای نمایش حرکت در متن کتاب

برای ثبت حرکت

N

= اسب

B

= فیل

R

= رخ

Q

= وزیر

K

= شاه

برای پیاده نمادی اختصاص داده نشده است. وقتی حرکت کنند نام خانه‌ی مقصد برای ثبت قید می‌شود.

نمادهای دیگری نیز در متن کتاب استفاده شده که به قرار زیر هستند:

!	= حرکت خوب	†	= کیش
?	= حرکت بد	††	= کیش دوگانه
!?	= ایده‌ی جالب توجه	x	= گرفتن (زدن)
?!	= حرکت مشکوک	0-0	= قلعه‌ی کوچک (قلعه در جناح شاه)
!!	= حرکت درخشان	0-0-0	= قلعه‌ی بزرگ (قلعه در جناح وزیر)
??	= اشتباه فاحش	(۲)	= «نمودار ۲ را ببینید»

در این نمودار سفید قصد دارد حرکت **1.d4** را بازی کند.
عدد **1** نمایانگر شماره‌ی نوبت حرکت و **d4** خانه‌ی مقصد
پیاده‌ی سفید است.

در این نمودار حرکت **1.d4** سفید انجام شده است.
سیاه می‌خواهد حرکت **1...f6** را انجام دهد (یعنی در حرکت
اول خود، اسب را به خانه‌ی f6 بیاورد)

هنگامی که پیاده ارتقا می‌یابد، سواری که وارد بازی می‌شود درست پس از خانه‌ی ترفیع پیاده و بعد از علامت = نوشته می‌شود.
بنابراین $e8=\text{♔}$ به این معنی است که سفید پیاده‌اش را به e8 رسانده و آن را به وزیر ارتقا داده است.

در این کتاب مراجعات متعددی به بازی‌های واقعی خواهیم داشت. بدین ترتیب به سادگی می‌توانیم پوزیسیون مورد نظر و ترتیب
حرکاتی که در آن اجرا شده را بازنمایی کنیم. برای این منظور ابتدا نام بازیکن با مهره‌ی سفید، سپس مهره‌ی سیاه، محل و سالی را
که بازی در آن انجام شده است بیان کرده‌ایم. برای مثال فیشر - اسپاسکی، ریکی یوویک ۱۹۷۲.

حمایت بیش از حد

شیوهی مطالعه‌ی استراتژی چگونه است؟

شما خیلی خوش شانس هستید که تا حدودی شیوهی بازی شطرنج را آموخته‌اید و کمی تاکتیک، گشایش و آخربازی نیز می‌دانید. با پشتوانه‌ی همین دانش اندک، بازی‌های مختلفی در برابر دوستان و خویشاوندان یا همکاران انجام می‌دهید و یا حتی ممکن است این جسارت را داشته‌اید و به دنیای حرفه‌ای شطرنج وارد شده‌اید و در مسابقات یا به صورت آنلاین شرکت کرده‌اید. خوب می‌دانید که به شکل اسرارآمیزی استفاده از تمامی اطلاعاتی که برای کسب آنها مشقت فراوان کشیده‌اید در عمل امکان‌پذیر نیست. مشکل آنجاست که نمی‌دانیم در برخورد با پوزیسیون یا آرایش ناآشنایی که در جریان بازی با آن مواجه می‌شویم چه باید کرد؟

در اینجا استراتژی به کمک شما خواهد آمد. استراتژی مثل یک چسب همه‌ی اطلاعات و دانسته‌های پراکنده‌ی شما را به یکدیگر متصل می‌کند. شما را قادر می‌سازد برای پوزیسیون طرح و شیوهی اجرا طراحی یا مهندسی کنید و اطلاعات خود را در عمل به کار بگیرید و هدفمند بازی کنید. شطرنج بدون استراتژی، تبدیل به نوعی بازی می‌شود که افراد در آن حرکات خود را بی‌هدف تا آنجا ادامه می‌دهند که یکی «فرصت اجرای تاکتیک» یا «از دست دادن سوار با اشتباهی فاحش» را به دیگری دهد. بدون استراتژی، بازی شطرنج نمی‌توانست مجذوب نسل‌های مختلف بازیکنان در طول تاریخ شود و در میان بازی‌هایی با صفحه و مهره^۱ یکی از معروف‌ترین آنها در چند قرن اخیر باشد.

اکنون وقت آن رسیده به این پرسش مهم پاسخ دهیم: استراتژی چیست؟

استراتژی در حقیقت ابزاری است که توسط آن پوزیسیون به اجزای کوچک‌تر و آشنا تقسیم می‌شود و تک‌تک حرکات بر اساس رویه‌ها و مانورهای^۲ آشنا شکل می‌گیرند. بنابراین به جای محاسبه‌ی بی‌انتهای ترقیبی از حرکات، می‌توان به شکلی نمونه‌وار^۳ (شماتیک) به پوزیسیون نگاه و بر اساس آن نوع عملکرد آتی خویش را تعیین کرد. بخش اعظمی از درک استراتژی شطرنج ما با مطالعه‌ی بازی‌ها و نوشته‌های بزرگترین متفکران تاریخ شطرنج شکل می‌گیرد. آنها با کمک تجربه و مشقت فراوان قواعد تجربی^۴ مناسبی برای برخورد با موقعیت‌های خاص تدبیر کرده‌اند.

1. Board game
2. Methods and Manoeuvres
3. Schematically
4. Rule of thumb

وقتی با تفکری استراتژیک بازی کنیم، خیلی هدفمند گام به گام پوزیسیون خود را بهبود خواهیم داد. وقتی حرکتی منجر به استحکام ساختار پیاده یا استقرار حرکتی سوار شود استادیوزرگ توجهی به ترتیب خاص حرکات نخواهد داشت چون این مانورها منجر به مزیت می‌کنند و در نهایت برتری محسوس^۱ خواهد داشت.

- با کمی دقت به جزئیات به نظر می‌رسد برای تبدیل شدن به یک استراتژیست ماهر در شطرنج^۲ سه گام اصلی وجود دارد:
- (۱) یادگیری ابزارهای پایه استراتژیک (نظیر گسترش و فضا)
 - (۲) تشخیص الگوهای نمونه‌وار^۳ که درون مایه‌های استراتژیک مشخص دارند.
 - (۳) ترکیب ایده‌ی استراتژیک خود با یک طرح بزرگتر و کلی‌تر

شاه فعال

1. Tangible gain
2. Skilful chess strategists
3. Typical strategic patterns